

Fortælling og videnskab – En rhapsodi

AF PER ØHRGAARD

Og endelig at jeg ikke skal lade mig nøie med at forsvare mig selv i min Historie men endog angribe dig i dine Forskandsninger, saa tænk hvor megen Prydelse den historiske Stil kan modtage, hvormegen Interesse den har for ethvert dannet Menneske. Beviis een den pythagoræiske Sætning eller hvilken anden i hele Mathematiken du vil og jeg vil fortælle ham Ludvig d. 14des, eller Napoleons Liv eller deslige, hvilke tror du vilde interessere ham meest, naar han var lige uindviet i begge Videnskaber?!

Sådan skrev Rasmus Rask i 1805 som 18-årig, formentlig til sin skolekammerat H.J.Hansen, som ville overtale Rask til at blive matematiker som han selv (Rask 1940 s. 2f).¹ De videnskaber, som Rask selv havde tænkt sig at kaste sig over, hed dengang faktisk »de skønne«. Selskabet til de skønne og nyttige Videnskabers Forfremmelse blev stiftet i 1759 og eksisterede til 1966.² Skønheden var ikke blot ligeberettiget med nytten, den var en del af den: Selskabets formål var at fremme poesi, veltalenhed og den gode smag, derfor kaldtes det ofte »Det smagende Selskab«.

Rask taler om den historiske stils »prydelse«. Den franske teoretiker Buffon, som levede fra 1707 til 1788, er blevet berømt for udsagnet: »Le style est l'homme même«, ofte citeret på dansk blot som »Stilen er manden«. Det, han – efter hvad jeg forstår – mere præcist mente, var: at når man skulle gøre rede for sine tanker, krævede det en indsats af alle ens egenskaber, af »hele manden« så at sige. På fransk taler man om »belles lettres«, det skønt skrevne eller den skønne skrift, svarende til »les beaux arts«, de skønne kunster. På tysk er »Belletristik« stadig fagtermen for det, der på dansk også hedder *skønlitteratur*.

Men det bruger man jo så om lige netop den litteratur, der *ikke* er videnskab. Og hvordan står det til med videnskaben om den? Behøver den at tage ved lære af skønheden, kan og skal den selv være skøn, og hvis,

da i hvilken forstand? Bemærk venligst, at jeg her taler om videnskab og ikke bruger bogens titelord »forskning«. Immanuel Kant kunne i 1783 skrive *Prolegomena til enhver fremtidig metafysik, der skal kunne fremtræde som videnskab*. Filosofien var selve videnskaben, og hvis den ikke var, var teologien det. I nutidens sprogbrug er ordet forskning dominerende, sikkert blandt andet fordi man kønsneutralt kan sige »forsker« og ikke skal bøvle med »videnskabsmand eller -kvinde«. Men også fordi synet på, hvad viden er, har forskubbet sig i retning af det praktiske, det anvendelige. Forskning er i daglig tale noget, der har at gøre med problemløsninger, med forlængelse af levealderen eller forøgelse af bruttonationalproduktet – mindre med indsigt i det, der *er*, end med arbejde på at udvikle det videre eller lave det om.

Jeg siger ikke, at forskerne ser sådan på det! men at det er den gængse opfattelse. Derfor anses også de grene af videnskaben, som jeg har berøring med, i stigende grad for overflødige, hvilket kan aflæses i enhver politisk, men efterhånden også i næsten enhver institutionel strategiplan. Naturvidenskaberne er det selvfølgelig paradigma, det er dem, der tænkes ud fra, og dem, man har en politik for, mens man f.eks. ikke har nogen sprogpolitik eller i det hele taget nogen forestilling om, hvad man skal med humaniora. Det er sådan en slags hobby, som kan være meget sjov, men i grunden ikke har betydning. Eller også tror man måske, at humaniora kan klare sig selv, fordi mange har det som Rasmus Rask: at de hellere vil læse om Ludvig XIV end om Pythagoras ...?

Og dog hænger så godt som alt på sproget. Ti år før Rasmus Rask og lidt længere henne i sit eget korte liv, nemlig i 1795, skrev digteren Friedrich Schiller til filosofen Johann Gottlieb Fichte:

Derfor er det sådan, at skrifter, hvis værdi alene ligger i de resultater, de indeholder for forstanden, selv hvis de i den henseende er nok så fortræffelige, kan undværes i samme grad, som forstanden enten holder op med at interessere sig for disse resultater eller kan nå frem til dem på en lettere måde; hvorimod skrifter, som *gør en af det logiske indhold uafhængig effekt, og i hvilke et individ sætter*

1. Kun brevkonceptet er bevaret, men det berører ikke argumentationen, om brevet faktisk blev afsendt eller ikke.

2. Selskabet sammensluttedes den 11. maj 1966 med Det danske Akademi. Se Wivel 1967.

sit levende aftryk, aldrig bliver undværlige og indeholder et uudslætteligt livsprincip i sig, netop fordi ethvert individ er enestående og derfor også uerstatteligt (citeret fra Safranski 2004 s. 428f; kursiveringerne her og i de følgende citater er mine).

I 1882 skriver Georg Brandes i Berlin om en tysk videnskabsmand, der ikke er helt så skattet, som Brandes synes han burde være:

Thi [publikum] søger i Bogen en Lærebog, i Frembringelsen ikke Forfatteren, men Indholdet. Det tyske Publikum er, som det danske, menneskeligt og kunstnerisk alt for uudviklet til at se mere paa Fremstillingen end paa Stoffets Universalitet. Det søger den groveste og mest kvantitative Belæring i Bogen. Der vil gaa hundrede Aar, før det begriber, at der kan være mere sand Kundskab og Vækkelse at hente i en kort Artikel om en enkelt Personlighed end i et Værk om en Tidsalder, eller at man kan erfare langt mere af en Bog om tyve Aars Historie end af en Udsigt over et helt Folks Literaturhistorie gennem alle Tider. Verdenshistorie og Verdens-Literaturhistorie i kort Begreb, det er hvad de Naive ville have, de tro, at de da gennem en enkelt Bog erobre Indsigten i det Hele (Brandes 1885 s. 524f).³

Det er sikkert også et partsindlæg af Brandes, som nogle ikke mente var lærd nok, men det gør det ikke mindre interessant. Det er vel at mærke ikke specialiseringen, Brandes her priser, men – stilen! evnen til at samle strålerne i et brændeglas.

Skulle man tro, at det kun er humanister, der lægger denne vægt på sproget, kan man blive klogere f.eks. af Alexander von Humboldt, som den 27. oktober 1834 skrev til sin ven Varnhagen von Ense:

Jeg har fået den skøre idé at fremstille hele den materielle verden, alt hvad vi i dag ved om fænomenerne i himmelrummene, fra stjernetaagerne til mosserne på granitklippernes geografi – at fremstille alt det i ét værk, og i et værk, som samtidig inspirerer ved et levende sprog og glæder sindet (Humboldt 1860 s. 12).

Det var planen for det store værk *Kosmos*, som Humboldt så gik i lag med (Humboldt 1845-1862). Og så sent som i 1995 skrev Jens Morten Hansen i en kronik i Politiken:

Jeg hører til dem, der mener, at vi naturvidenskabsfolk (på linje med læger, psykologer, teknikere og samfundsvidenskabsfolk) er blevet mindre originale tænkere, dårligere iagttagere og ringere formidlere end humanisterne, fordi de fleste af os helt er holdt op med at *bruge sproget, dialogen og formidlingen som en vigtig del af selve tænkningen* (Hansen 1995).

Sproget som en vigtig del af selve tænkningen – det er sagen. Erkendelsen *meddeles* ikke blot sprogligt, den *sker* sprogligt, hvad enten sproget er matematiske formler eller det, som i daglig tale kaldes sprog. Erkendelse findes ikke formløst. Vi kan ikke alene ikke meddele os om vore emner, nej, vi kan slet ikke forholde os til dem uden en fortælling, som ordner dem. Ligesom i matematikken den elegante løsning også er den rigtige, således gælder også i den del af videnskaben, jeg har haft at gøre med, at det i hvert fald ikke er nogen skade til at udtrykke sig prægnant, eller skal vi sige med en vis stilistisk »prydelse«. Dermed være ikke sagt, at det altid lykkes!

Den for tidligt afdøde Jørgen Jensen indledte sit storværk om *Danmarks Oldtid* således: »Fortællingen om Danmarkshistoriens ældste tider er beretningen om alt det, der ligger gemt derude i det danske landskab« (Jensen 2004 s. 11). Først beretningen kan kæde alt det, der ligger derude, sammen, så det kan studeres. Vi kan ikke få det at vide på anden måde end gennem en beretning eller en fortælling. Den kan ikke erstattes af et andet sprog, som ville være mere præcist. Hvis man er psykoanalytisk inklineret, kan man sammenligne det med Sigmund Freuds drømmetydning: Hvad han analyserede, var jo ikke sine klienters drømme, for dem havde han ingen adgang til. Han analyserede det, de *fortalte* om deres drømme, det, de havde bragt i form, gjort til sprog.

Bringe i form kan man så også gøre på forskellig vis, med andre ord: Man kan gå til sit objekt på forskellige måder. Da Goethe i sin lære om farverne ville gøre op med Newton, anklagede han denne for med sit *experimentum crucis* – lysstrålen ført ind gennem et lille hul og brudt i et prisme – at have aftvunget naturen en tilståelse under tortur, og den slags tilståelser skulle man ikke stole på (Goethe 1810 s. 423).⁴

3. Om kulturhistorikeren og essayisten Karl Hillebrand, 1829-1884.

4. »wobei der Forscher die Natur auf die Folter spannte, um sie zu dem Bekenntniß dessen zu nöthigen, was er schon vorher bey sich festgesetzt hatte.«

Næ, man skulle gå ud og betragte regnbuen – *dens* lysbrydning ville forklare det hele uden fiksfakserier. Lyset var for Goethe en slags »Ding an sich«, som ikke kunne erkendes direkte, men til gengæld studeres grundigt i sine virkninger, sine »Erscheinungen«. »Am farbigen Abglanz haben wir das Leben«, som han lader sin Faust sige for enden af en monolog, i hvis forløb Faust har forsøgt at se direkte ind i den opgående sol, men har måttet vende den ryggen og i stedet ser alle regnbuens farver. Afglans er det – men den er farverig (Goethe 1832 v. 4727).⁵

Når man har at gøre med litteratur som studieobjekt, er det naturligvis ikke svært at acceptere, at det kommer an på sproget. For det gør det allerede i emnet selv. Emnet behøver ikke at være skønt i gammeldags, harmonisk forstand – mange mener jo, at moderne kunst inklusive litteratur er temmelig uskøn –, men det er i hvert fald formet. Vore objekter er selv subjekter, som det ofte er blevet påpeget. Derfor er granskningen af dem (for nu så længe som muligt at undgå ordet forskning) altid også en selvgranskning – ikke i den platte betydning af navlebeskuelse, men forstået som et spil mellem objektet og subjektet eller altså rettere mellem to subjekter, som skal tale med hinanden. I og med, at mit objekt er skabt af et menneske, henvender det sig til mig på en anden måde end naturens fænomener. Og dog er det jo også et afsluttet fænomen, som endda er historieløst eller »evigt« på sin egen måde: Shakespeares dramaer er de samme, uanset hvornår de læses og studeres. De skal ikke som f.eks. slaget ved Waterloo eller Kanslergadeforliget rekonstrueres, for de er altid selv til stede som tekster. Men det er deres omgivelser, omstændighederne ved deres tilblivelse osv. ikke. *De* skal rekonstrueres, og det bliver de ud fra vore omstændigheder. Ellers ville litteraturfortolkning eller historieskrivning kunne overstås én gang for alle, og det er der naturligvis også en og anden, der har drømt om, især når det gjaldt egne fortolkninger: the interpretation to end all interpretations.

Nu er det en kendt sag, at man også kan blive forført af sprog. Det har i tidens løb gjort mange skeptiske over for den elegante fremstilling. Er forfatteren nu ikke bare ved at binde os noget på ærmet?

5. I P. Hansens oversættelse lyder linjen: »I farvet Afglans kun vi ejer Livet.« Men hos Goethe står der ikke »kun«.

6. Jeg har været en af Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs tilsynsførende med den digitale nyudgivelse af originalversionen af værket, brandes.dsl.dk.

Imidlertid: Ligesom den elegante løsning i matematikken som nævnt er den rigtige, således er den elegante formulering i humaniora i hvert fald for det meste den, der kommer sagen nærmest – derfor bruger vi udtrykket »en træffende formulering«. Hvad er det, den træffer, rammer? Sagen.

Jeg har netop haft fornøjelsen af at genlæse Georg Brandes' *Hovedstrømninger i det 19. Aarhundredes Litteratur*⁶ og blev atter begejstret for hans formuleringsevne. Den sætter mange ting på spidsen, og nyere betragtninger vil mene, at spidsen undertiden knækker. Men den sætter tanker i gang hos læseren, som en »Lærebog«, for at bruge hans egen formulering fra før, ikke ville gøre, så på den måde er den »skønne« videnskab den frugtbare.

I litteraturvidenskab arbejder man ikke med beviser, man stræber efter evidens. Man kan aldrig endegyldigt verificere en fortolkning af et kunstværk, allerede af den grund, at kunstværkets sprog er rigere end ens eget. Men man kan udmærket falsificere tolkninger, hvis og når man kan pege på alt det, de må udelade for at kunne sætte deres tese igennem. Det gælder så også den fortolkning, jeg måtte præsentere, og som andre kan korrigere, modsige eller helt forkaste.

Det drejer sig ikke om bevis og modbevis, ikke om eksperimenter, som skal kunne gentages og give samme resultat for at kunne accepteres. Det drejer sig om svagere eller stærkere *argumenter* – men det drejer sig om argumenter, ikke om blotte meninger. Det drejer sig, for at variere en bogtitel af Jürgen Habermas, ikke så meget om »fakticitet« som om »gyldighed« (Habermas 1992). For så vidt svarer det ganske til enhver anden teori- eller hypotese-diskussion, med den forskel fra de eksakte videnskaber, at man i fortolkning netop aldrig positivt kan bevise noget, men kun have de bedre argumenter.

Goethe, som jeg gerne citerer, skrev engang om det litterære symbol, at det var »sagen selv uden at være sagen selv og dog sagen selv« (Goethe 1820 s. 27). Det lyder underligt nok, men peger på, at det symbolske sprog, som kunsten betjener sig af, er flerdimensionalt. Symbolet peger hen på noget, men er tillige noget i sig selv, derfor kan det ikke 1:1 »oversættes« til noget andet. Man har naturligvis i tidens løb ofte forsøgt det, og alle, der har gået i skole, kan sikkert huske en og anden lærers forsøg på at uddrage »meningen« af et digt: 'Hvad har digteren villet sige med dette digt?' Sådan kan man naturligvis godt gå til sagen; men det er blot ikke hele digtet, for digtet er ikke kun en henvisning til noget andet, men også en genstand i sig

selv, faktisk – som jeg nævnte tidligere – et individ: Der findes ikke to helt ens digte. Og til spørgsmålet om, hvad digteren har villet sige, kan man svare, at hvis det virkelig (kun) var det, han ville sige, kunne han jo have sagt det ligeud – men det var netop noget mere. Det symbolske sprog kan rumme den komplementaritet, som unddrager sig det diskursive sprog, det kan så at sige beskrive sin partikels position og bevægelse, hastighed og impuls på samme tid.

Det fortolkende sprog skal ikke prøve at gøre det kunsten efter, for det kan det ikke. Man skal nok ikke prøve at skrive *som* Shakespeare, når man skriver *om* ham. Men man skal heller ikke tro, at man kan subsumere hans værk – eller for den sags skyld nogen andens – under sin teori og dermed én gang for alle have forklaret det i alle dets aspekter. Peter Harder udtrykte det engang på et af Selskabets symposier sådan, at »det kollektive niveau aldrig kan udtømme det enkelte individs oplevelshorizont« (i Hastrup 2002 s. 107), Brandes sagde det i sin tid lidt anderledes med ordene, at dannelse var »den personlige Bearbejden af Kundskabsforraadet modsat den videnskabelige Videns upersonlige og kollektive Karakter« (Brandes 1885 s. 125). Og Kirsten Hastrup har skrevet, at når noget vides, er det, fordi der er nogen, der ved det (Hastrup 1999 s. 295).⁷ Selv fælles viden er med andre ord bundet til subjekterne, den er mere intersubjektiv end i ordets strenge betydning objektiv.

Goethe skrev også engang om en »zarte Empirie«, som »gør sig helt inderlig identisk med genstanden og derigennem bliver til den egentlige teori« (Goethe 1829 s. 532).⁸ »Zart« kan man her snarest oversætte med »nænsom«. Der er ikke tale om et subjekt, som bemægtiger sig et objekt og dermed tendentielt gør det af med det, overstår det. Men der er heller ikke tale om en blot og bar indføling, som er uden begreb. Snarere er der her tale om en beskrivelse af noget, man kunne kalde den symbolske erkendelse – den, som ophæver og ikke ophæver og alligevel ophæver skellet mellem subjekt og objekt. Theodor W. Adorno brugte engang vendingen »gewaltlose Betrachtung« (1951/1964 s. 112) om den form for beskæftigelse med en sag, som lod objekterne komme til deres ret uden straks at ville anbringe dem i et koordinatsystem – men i ordet »betragtning« ligger stadig væk det undersøgende, det teoretiske, om man vil. Og sproget kommer vi stadig ikke udenom. Også den, der dekonstruerer et værk, må konstruere et sprog for at kunne gøre det.

Og hvad så? Så ikke noget. Hvad kan vi bruge det til? Måske ingenting, måske alting. Da romantikeren

Friedrich Schlegel skulle udpege sin tidsalders »tre største tendenser«, pegede han på Fichtes filosofi, Goethes Wilhelm Meister-roman og den franske revolution. Og da man allerede dengang var tilbøjelig til at anse de ydre begivenheder for mere omvæltende end de indre, tilføjede han, at man ikke skulle tage anstød af sidestillingen: Ofte havde en lille bog haft større langtidskonsekvenser end de larmende begivenheder, som optog samtiden (Schlegel 1798 s. 56).⁹

De skønne videnskaber var videnskaberne om det skønne. De udvikledes under det navn især fra midten af 1700-tallet og kaldtes »æstetik«. Hvorfor lige på det tidspunkt? Fordi der med den tiltagende rationalitet eller rationalisme opstod et behov for at forklare, hvorfor mennesker ikke kan nøjes med den praktiske verden – og hvorfor de heller ikke kan være tjent med at lade resten af verden henligge uudforsket, alene som en sag for troen – eller overtroen! Kunsten blev set som skøn form, men *også* som erkendelse, ikke blot dekoration. Men erkendelsen ansås ikke for komplet, før den havde fundet sin form, i sproget.

Alt dette er naturligvis idealtypisk. Næppe nogen af os kan siges at have realiseret »forskningens skønhed«, men de fleste af os har vel oplevet skønheden i at forske, at tænke, at blive klogere, også på det, som ikke kan instrumentaliseres. I nogle tilfælde kan den nænsomme empiri nå længere end i andre. Så »vinder« man, som Goethe udtrykte det i en beskrivelse af sine forsøg: Hvis han havde ret i det og det, burde tingene forholde sig sådan og sådan – og når de gjorde det, havde han »vundet« (Goethe 1798). Det er nu og da sket for mig, at jeg i arbejdet med fortolkning af et litterært værk har »vundet« i den forstand, at jeg har ment at forstå en sammenhæng, og hvis den er rigtigt forstået, burde værket udvikle sig sådan og sådan. Når det gør det, glædes man såre. Så har man ikke »fundet ud af noget«, men noget er »gået op for en«. Det er en slags verdslig nåde.

Friedrich Schiller skrev om menneskets æstetiske opdragelse, hvormed han mente dets opdragelse til æstetik, til skønhed (Schiller 1795). Skønheden fandt han i kunsten, og hvorfor var den skøn? Fordi den ikke

7. »ingen tekst uden forfatter, intet billede uden maler; ingen viden uden én, der ved.«

8. »Es gibt eine zarte Empirie, die sich mit dem Gegenstand innigst identisch macht, und dadurch zur eigentlichen Theorie wird. Diese Steigerung des geistigen Vermögens aber gehört einer hochgebildeten Zeit an.«

9. Senere nummereret som fragment nr. 216.

skulle noget, ikke tjene noget som helst andet formål end sig selv. Han havde ikke det fjerneste imod, at kunsten fik virkninger, det var blot ikke dens formål, for den havde intet. Og videnskabens – nej, lad os nu bare her til slut sige forskningens – skønhed er størst dér, hvor erkendelsen ikke *skal noget*, men bare er der som en løftelse, et glimt af indsigt – et *kairós*.

Engang var der en, der i Folketinget udtalte, at næst efter kønsdriften var jernbanedriften det sværeste at styre. Næst efter kønsdriften er erkendelsesdriften den stærkeste – og i begge tilfælde har det også, omend ikke kun, noget at gøre med det skønne. John Keats' berømte digt *Ode on a Grecian Urn* (1819, trykt 1820) taler om begge dele: Afbildet er en yngling, som jager en pige – Apollon efter Dafne? – og vasens form er fuldendt:

Beauty is truth, truth beauty, – that is all
Ye know on earth, and all ye need to know.

Litteraturliste

- Adorno, Theodor W. 1951/1964: »Die Räuber«, i: *Minima moralia. Reflexionen aus dem beschädigten Leben*, her efter 7.-9. oplag. Frankfurt a.M. 1964.
- Brandes, Georg 1885: *Berlin som tysk Rigshovedstad. Erindringer fra et femaarigt Ophold*. Kjøbenhavn.
- Goethe, Johann Wolfgang 1798: notat af 15/1 1798, vedlagt et brev til Schiller af 17/1 1798, men ikke optaget i udgaven af Goethe-Schiller-brevvekslingen; i bl.a. Weimarudgaven af Goethes værker udgivet under titlen »Erfahrung und Wissenschaft«, i Münchner Ausgabe kaldet »Das reine Phänomen« (her efter Münchner Ausgabe bd. 6.2, s. 820).
- Goethe, Johann Wolfgang 1810: *Zur Farbenlehre. Erster Band*. Tübingen.
- Goethe, Johann Wolfgang 1820: »Philostrats Gemälde«, i: *Kunst und Altertum 3* (her efter Münchner Ausgabe bd. 13.2).
- Goethe, Johann Wolfgang 1829: »Betrachtungen im Sinne der Wanderer«, i: *Wilhelm Meisters Wanderjahre*. Stuttgart (her efter Münchner Ausgabe bd. 17).
- Goethe, Johann Wolfgang 1832: *Faust. Der Tragödie Zweiter Teil*. Stuttgart.
- Habermas, Jürgen 1992: *Faktizität und Geltung. Beiträge zur Diskurstheorie des Rechts und des demokratischen Rechtsstaats*. Frankfurt a.M.
- Hansen, Jens Morten 1995: *Politikens kronik den 5. oktober*.
- Hastrup, Kirsten 1999: *Viljen til viden. En humanistisk grundbog*. København.
- Hastrup, Kirsten 2002 (red.): *Videnskab og Værdier. Den humanistiske udfordring*. Historisk-filosofiske Skrifter 25 (Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab). København.
- Humboldt, Alexander von 1860: *Briefe von Alexander von Humboldt an Varnhagen von Ense aus den Jahren 1827 bis 1858*, 4. vermehrte Auflage. New York.
- Humboldt, Alexander von 1845-1862: *Kosmos. Entwurf einer physischen Weltbeschreibung*. Stuttgart.
- Jensen, Jørgen 2004: *Danmarks Oldtid. Stenalder 13.000-2.000 f.Kr.* København.
- Kant, Immanuel 1783: *Prolegomena zu einer jeden künftigen Metaphysik, die als Wissenschaft wird auftreten können*. Königsberg. Seneste danske udgave, *Prolegomena til enhver fremtidig metafysik, der skal kunne fremtræde som videnskab*, ved Peter Thielst. Frederiksberg 1994.
- Keats, John 1820: »*Ode on a Grecian Urn*«, i *Annals of the Fine Arts*.
- Rask, Rasmus 1940: *Breve fra og til Rasmus Rask*. Udgivet med Støtte af Rask-Ørsted Fondet ved Louis Hjelmslev. Bd. I: 1805-1819. København.
- Safranski, Rüdiger 2004: *Schiller oder Die Erfindung des deutschen Idealismus*. München 2004.
- Schiller, Friedrich 1795: *Über die ästhetische Erziehung des Menschen, in einer Reihe von Briefen*, i tidsskriftet *Die Horen* (seneste danske udgave København 1996).
- Schlegel, Friedrich 1798: »*Fragmente*«, i: *Athenaeum. Ersten Bandes Zweytes Stück*. Berlin.
- Wivel, Ole 1967: »*Det smagende Selskab*«, i: *Det Danske Akademi 1960-1967*. København, s. 21-26.